

РЕЦЕНЗИЯ

От: *Проф. д-р Камелия Георгиева Стефанова;*
УНСС;
Приложение на изчислителната техника в икономиката

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Политическа икономия (микроикономика и макроикономика)“ в УНСС*

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №343/16.02.2021г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Георги Димитров Мичев*
Тема на дисертационния труд: *Влияние на транснационалните корпорации върху доходите и богатството в условията на дигитална икономика*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е обучаван по докторска програма към *Икономикс/Общикономически факултет* на УНСС по научна специалност „Политическа икономия (микроикономика и макроикономика)“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 511/17.03.2016 г. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 08.03.2016-08.03.2021 г.

В професионален план, в момента, Георги Мичев заема длъжността старши финансов анализатор, с позиция световен финансов мениджър, фокусирана върху предоставяне на консултации и анализи за взаимоотношенията между IBM и bp (British Petroleum) на глобално ниво. Работата му изисква познаване на информационно-технологичния сектор, портфолиото от услуги, предоставяни на клиенти, както и трансформационните процеси и предизвикателства на дигиталната среда.

Считам, че докторантът е подхождал отговорно към своето професионално развитие като е избрал да положи допълнителни усилия за получаване на докторска степен, която му дава не само знания, но и изследователски умения, необходими за неговата работа.

Обучението в докторантурата е осъществено в задочна форма през периода 08.03.2016-08.03.2021 г. Първоначалният срок от четири години е бил удължен с една година през 2020 г. С решение на Катедрен съвет на катедра „Икономикс“ (Протокол №3/01.03.2021 г.), Георги Мичев е отчислен с право на защита, след изпълнение на всички заложи задачи в индивидуалния му план за обучение.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е посветен на актуална тема за съвременната среда на бурно информационно и технологично развитие. Дигиталното общество поставя нови предизвикателства пред функционирането и управлението на всеки субект на икономически отношения днес.

Дисертационният труд представлява един пространен материал, който отразява усилията на автора да се запознае с много източници и да разгледа различни аспекти на съвременните условия - бизнес модели, комуникации, разпределение на ресурси, мобилност, пазар на труда, конкурентоспособност, които са засегнати от дълбоките и динамични промени, свързани с дигиталната трансформация.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 184 стандартни страници. Състои се от две основни глави, увод и заключение в рамките на 143 страници, и приложения, библиография – в 33 страници.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и е насочена към предизвикателствата и сложността на връзката между глобализация и дигитализация. Докторантът логично се насочва към необходимостта да изследва и изведе основните насоки за влияние на дигиталната икономика и нейните трансформационни ефекти върху някои сектори - международна търговия и социални процеси. Набляга се върху ролята на

транснационалните технологични компании като един от двигателите на динамичните процеси на дигитална трансформация.

Предметът на изследването е насочен към описание на ефектите върху доходите на субектите, богатството и трансформацията на пазара на труда, които възникват в резултат на утвърждаващата се дигитализация. Тук докторантът, подходящо дефинира конкретни ограничения на своето изследване за да може да се фокусира и задълбочи в своята разработка.

Докторантът формулира като обект на своето проучване и изследване да бъде дигиталната икономика, която в съвременните условия се превръща в основен трансформационен фактор за стопанствата и икономическите сектори. Ограничаването на обхвата е поставено върху транснационалните компании от дигиталния сектор, като съществен двигател на трансформационните процеси.

Докторантът демонстрира задълбочено и отговорно отношение в работата с литературни източници. Към труда е представен списък от 190 различни източници. Повечето от тях са посочвани коректно в изложението на дисертацията и са от последните пет години.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първа глава на дисертационния труд, докторантът подходящо се е насочил да представи основните понятия и важни проблеми за изследване. Обосновано се разглеждат аспектите на глобализацията и транснационалните компании.

В хронологичен порядък и с обвързано надграждани изводи са разгледани изследванията на известни автори и техните теории - „принципа на абсолютните предимства“, „относителните предимства“, „международния жизнен цикъл на продукта“, „конкурентните предимства на нациите“, „нова теория за международната търговия“. Така, дисертантът стъпва в по-нататъшните си проучвания на извода, че развитието на глобализацията се влияе от способността на всяка отделна държава да балансира между интересите на националното ѝ стопанство и тези, които се създават на глобалните пазари. Подходящо се достига и до представянето на теории, свързани с технологичното развитие.

Значимо място в рамките на тази глава е отделено и на същността и особеностите на транснационалните компании. Тук, също са представени различни авторови позиции, за да бъдат обхванати характеристиките на

този вид компании и да се достигне до извода, че те се превръщат в един от основните двигатели на глобализацията.

Следващата част на изложението, която е свързана с дигиталната икономика е от голямо значение за целите на изследването. Съгласна съм, че е много важно да се изведат особеностите на дигиталната икономика и тяхното влияние върху процесите. Само бих искала да подчертая, че не е необходимо да се набляга на разграничаването на дигиталната икономика от реалната, тъй като това не влияе на аспектите на изследването, а и самият докторант посочва на стр. 50, „Дигиталната икономика не може да съществува автономно от реалната“. Дори съществуват публикации, които изрично подчертават, че е безсмислено да се разграничават дигитална и реална икономика, тъй като реална е тази, която е в настоящето, а тя е дигитална.

Някои от тезите в следващото изложение в главата също биха могли да бъдат дискуссионни, особено що се отнася до „разходи за поддръжка, маркетинг, фирмено управление, логистика и хардуер, които нямат влияние върху самите качества на дигиталния продукт/услуга“, „концепцията за време е невалидна“, „дигиталните продукти и услуги се характеризират с ниски пределни разходи за производство и дистрибуция“. Надявам се, че докторантът има по-задълбочени доводи за тези твърдения от описаните в разработката.

Докторантът се стреми в своето изложение да представи и спецификата на дигиталните продукти като показва формули за формирането на приходите и прираста на глобалното богатство.

Обект на анализ във втора глава са предимно американски отчети, които докторантът подбира за да прави изводи, свързани с влиянието на дигиталната икономика върху производството на САЩ, дигитализацията и концентрацията на капитал в IT сектора там, влиянието на дигитализацията върху дигиталните медии и финансовия сектор. Като пример са анализирани приходите на Alphabet и Facebook. Обръща се внимание върху облачните услуги и тяхното влияние върху концентрацията на капитал в транснационалните компании. Посочена е ролята на блокчейн технологиите и интегрирането им във финтех индустрията. Представен е анализ на влиянието на дигиталната икономика върху пазара на труда, квалификацията и възнагражденията на заетите в различни сектори на икономиката и насоките при аутсорсинга. Засегната е и тезата за универсален базов доход и негативен данък върху доходите, като аспект на динамичните процеси на дигитална трансформация. В допълнение са представени примери от Apple, Facebook, Google и други компании за избягване на данъчно облагане.

Главата завършва с представяне на методология за облагане на корпоративния данък в ЕС, като така могат да бъдат преодолені възможности за трансфер на печалба или некоректно отчитане на загуба.

В изложението си, докторантът обхваща голяма палитра от въпроси, свързани с въздействието на дигиталната трансформация върху икономиката. Проучването представлява богат набор от разглеждани теории, позиции на отделни автори и ползвани отчетни материали.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посочените в автореферата пет приноса не могат ясно да бъдат разграничени като отделни резултати от направеното изследване.

Приемам насоките за извеждане на постиженията, очертани в дисертационни труд, основно като аналитични с приложен характер, но не ми е ясно точно за какви приложни проблеми могат да се ползват и ще очаквам на публичната защита на дисертационния труд, дисертантът да опише възможни насоки за приложение.

Считам, че докторантът е положил задълбочени усилия в подбора и запознаването с различни теории и документи, които са подходящо подбрани, логически обосновани и с изводи представени.

В тази връзка приемам посочените частично и предлагам формулирането на следните приноси:

1. Извършено е систематизиране на различни разбирания относно дефиницията, спецификите и обхвата на дигиталната икономика.
2. Изведени са особеностите на концентрация на капитал от финансов и технологичен аспект в транснационалните технологични компании, методите за оптимизиране на разходите и ролята на инвестиции в иновациите.
3. Направен е анализ за влиянието на дигиталната икономика върху пазара на труда, ефектите от дигитализиране и автоматизиране на различни професии.
4. Изведени са примери на методи за избягване на данъци от международни компании.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

1. Мичев, Г., Глобализация и данъчни особености в полза на сектора за информационни технологии, Сборник с доклади от международна научна конференция „Икономически предизвикателства: миграция, глобализация, устойчивост, политики“, УНСС, София, 2017 г., с. 159-166

В доклада си Георги Мичев разглежда различни методи за избягване на данъци по примера на избрани международни IT компании, както и облагането на онлайн търговията.

2. Мичев, Г., Теория за кибер икономика, Сборник с доклади от Седма национална научна конференция с международно участие „Дигиталната икономика и предизвикателствата пред бизнеса“, Издателство „Авангард Прима“, София, 2019 г., том 7/2019, стр. 32-43

В тази публикация авторът представя насоки и анализи на теоретико-концептуално ниво за влиянието на дигиталната икономика върху растежа на световното богатство.

3. Мичев, Г., Влияние на кибер икономиката върху пазара на труда, Сборник с доклади от международна научна конференция „Икономически предизвикателства: развитие, благосъстояние, интеграция“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2019 г., с. 315-325

Фокусът на доклада е поставен върху критичното представяне и анализиране на новите изисквания на пазара на труда, както и влиянието на дигитализацията върху професиите, бъдещето на работните позиции, и рисковете пред аутсорсинг сектора.

Разработените от докторанта публикации са три доклада на научни конференции в страната. Целта на дисертацията е посветена на важни въпроси от международно значение и щеше да бъде добре, ако имаше публикации в чуждестранни издания, за да може той да представи своите тези на международна аудитория и да се сблъска в дискусия с чуждестранни учени и експерти.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 34 страници, съдържа основните моменти от дисертационния труд, както и справка на научните и приложни приноси в дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Бих препоръчала на докторанта да задълбочи своето изследване и да позиционира свои публикации на международни форуми.

Очертава се една важна насока, в която бих препоръчала на докторанта да продължи своите изследователски усилия, а именно, измерването на влиянието на отделни фактори на дигиталната икономика. Могат да бъдат използвани различни индикатори, методологии и да бъдат изведени конкретни оценки.

Въпросите ми към докторанта са следните:

- Какви определения за „дигитална икономика“ и за „виртуална икономика“ (46 стр.), дисертантът приема за работни понятия в своето изследване?
- Как могат да се дефинират понятията „интернет икономика“, „свързана икономика“ и към коя икономика имат отношение – към „дигитална“ или към „реална“?
- Има ли страни, в които е въведен „универсален базов доход“ и как се изчислява той? Кои са основните фактори, влияещи върху размера му?
- Как се определя и измерва „богатството“ в дигиталната икономика?

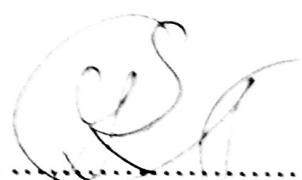
8. Заключение

По моя преценка Георги Мичев е положил задълбочени усилия и притежава необходимите изследователски умения да формулира и проучва научни задачи. Смятам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията, установени от „Закона за развитието на академичния състав в Република България“, както и на правилника на УНСС за получаване на исканата образователна и научната степен ”Доктор”.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури, да присъдим на Георги Мичев

образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Политическа икономика (микроикономика и макроикономика)“.

07 май 2021г.

Подпис: .....
Проф. д-р К. Стефанова